



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Clarissimi Viri Henr. Zoesii Amersfortii, In Academia  
Lovaniensi I. V. D. Et Antecessoris Commentarius In Jus  
Canonicum Universum, Sive Ad Decretales Epistolas  
Gregorii IX. P. M.**

**Zoesius, Hendrik**

**Coloniae Agrippinae, 1691**

Titulus V. De Conditionibus appositis.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62329)

tionis præcepti, quæ bona vel mala erit ratione factis aut causis, propter quam fit. Itaque cum Trid. tantum adficiat loca, ubi publicatum & receptum, non potest dici contravenire, ejusque præceptum violare, qui alibi, ubi non obligat, nuptias clandestine contrahit, cum jure suo utatur, præceptum Trid. nequam violans, quod in loco isto non receptum non obligat. Aliud est, si quis, ne coram suo Parocho contraheret, alio migraret, ubi Trid. receptum. Vid. Sanchez d. Disp. 18 q. 4. n. 7. & in Decal. lib. 1. c. 13. nu. 35. Rebel. d. qu. 7. nu. 15. & 16.

24 Quid in captivis apud infideles statuen- dum? R. Eos non obligari decreto Trid. cum, secundum dicta, illud tantum obliget in locis, ubi receptum & publicatum. Non est autem receptum apud infideles, ut matrimonia eorum sine Parocho aut testibus sint valida, Nihil faciente, quod ante captivitatem in eorum parochia fuerit publicatum, cum lex posita loco obliget tantum eos, qui in loco sunt, non etiam qui extra eum agunt. Sanchez d. Disp. 18. q. 5. Rebel. d. qu. 7. n. 17. & 18.

Hæretici existentes in loco, ubi publicatum est Conc. non eximuntur ab ejus lege, & nisi coram Parocho & testibus contrahant, inutiliter contrahunt, etiam si in loco hæresis dominetur; nam eares non ponit immunitatem ab obligatione dicti decreti. In oppidistamen & pagis, ubi pastoris non est copia, nec ejus vices tenens haberi potest, nec proximis locis adiri, validè sine Parocho matrimonium iniri, dicitur declarasse Clemens VIII. Infideles inter Christianos habitantes non teneri hoc decreto, eo ex patet, quod sit Ecclesiæ, cui se non subjecerunt: ut ejus legibus non teneantur, nam obligatio ad eas prærequirit subjectionem.

TITULUS IV.

De Sponsa duorum?

SUMMARIUM.

1. Una pluribus non est desponsanda.
2. Sponsalia posteriora non præjudicant prioribus.
3. Matrimonium prius non consummatum non dissolvitur per posterius consummatum.

1 **V**T una tantum habenda uxor, unus maritus, ita una non est desponsanda pluribus, nec sponsalia cum diversis ineunda; non tantum simul, sed ne quidem subsequenter. \* Posteriora enim minimè prævalent prioribus: quæ matrimonio quidem ineundo cum alio impedimentum ponunt, non tamen nisi impediens; ut cum alio subsecutum teneat, secundum dicta supra Tit. 1. Quæ tamen res non est extra peccatum grave, propter gravitatem materiz, cap. 1. & 2. h. t.

2 **P**rocedit autem matrimonii istius effectus etiam ante copulam matrimonialem, cum ejus substantia consistat in consensu, per quem vinculum ponitur, non etiam in copula. Quomodo matrimonium prius non consummatum nequaquam dissolvitur per subsequens consummatum, c. 3. h. t. nihil obstantè contraria consuetudine, c. fin. h. t. Eo modo quo is, qui alteri rem vendidit & tradidit, frustra postea eandem alteri vendit, cum nihil juris in ea habeat. Nihil facit, quod per consensum de præsentem ante copulam, non transferatur dominium corporis; nam satis est transferri potentiam ad copulam, Barbosa ad Rubr. D. Soluto matrim. p. 2. nu. 85, quæ facit matrimonium sponsalibus de futuro esse potius, & omne suum esse habere; cum qui transulit semel potestatem sui corporis, amplius ejus transferendi copiam non habeat. Notant leges infamia eum, qui bina sponsalia, binaque nuptias eodem tempore constitutas habuerit, l. 1. in fine D. De his qui not. infamia.

TITULUS V.

De Conditionibus appositis.

SUMMARIUM.

1. Condicio adjecta sponsalibus ea non vitiat.
2. Condicio impossibilis non vitiat, sed vitiatur.
3. Condicio perpetua continentia an sit contraria substantia matrimonii.
4. Ad matrimonii valorem requiritur consensus in copulam.
5. Condicio de futuro suspendit contractum matrimonialem.
6. Idque in sui eventum.
7. Condicio omnimodò extitit an eum differrat?
8. Con-

E e e

8. Con-

8. *Conditio præfens aut de præterito non suspendit actum.*
9. *Conditioni.* Si pater dixerit sibi placere, eo mortuo qualiter satisfiat.
10. *Quid si primò dissentiat & postea consentiat pater?*
11. *Conditio impleta an verum sit matrimonium absque novo consensu?*
12. *An & impleta conditio, si Pont. dispensaverit?*
13. *Copula interveniens, pendente conditio, an purificet consensum?*
14. *Matrimonium inito cum duobus, sub conditio honesta, quodnam prævaleat.*
15. *Et quid si utraque conditio simul venerit?*
16. *Modus adjectus continuò ponit actum.*
17. *Modus impossibilis aut turpis an rejiciendus?*
18. *Causa falsi: us non vitiat matrimonium.*
19. *Ut nec demonstratio falsa.*
20. *Quid si quis aliter non fuerit contracturus, nisi posita veritate causa aut demonstrationis?*
21. *Et quid si causa vel demonstratio sit contraria substantia matrimonii?*
22. *Sponsalia sub impossibili conditioe inita an teneant?*

**S**ponsalia sive de præfenti sive de futuro sunt de genere eorum contractuum, qui adjectione conditionis non vitiantur, *e. 3. & s. h. t.* sive ea sit necessaria seu congruens; sive honesta & possibilis; sive turpis aut impossibilis. Quæ licet non recte adiciatur, non vitiat tamen adjecta, sed vitiat, in favorem matrimonii, *e. fin. h. t.* quia uti in testamentis, & hic nemo præsumitur ludere & nihil agere voluisse; in quò à natura contractuum recedit matrimonium. Quòd accipiendum Primò in casu dubio, ut tunc pro matrimonio rectè præsumatur. Si verd constet joco & sine animo contrahendi adjectam esse talem conditionem, non tenebit matrimonium, contrahentium intentione præsumptionem juris elidente. Secundò, de conditioe impossibili natura aut legitimam ea, quæ per accidens talis est, v. g. si dicatur pauperi, *Contraho tecum, si mille dederis*, adjecta facit non continuo poni matrimonium ex mente contrahentium, sed differens, cum non sit tam impossibilis, quam diffi-

cilis; difficultas autem non liberet, *l. C. de nuptiis 137. §. illud D. de V. O. Covari. de p. §. 2. nu. 3* Tertio, Non sit contractio contra matrimonii, ejus tria bona substantia pugnans; cujusmodi sunt reddidit ordine ad prolem; indissolubilis copulatione Sacramenti; fides invicem datur; vitiat matrimonium conceptum conditionibus. Si conceptionem etiam est contra bonum proles, Si adulterium dederis, quia est contra fidem; Dicitur inveno, quia est contra Sacramentum ponit individuum conjunctionem, & Neque enim sine substantia potest subsistere.

Ubi quaeritur, An vitiet matrimonium contracta ejus substantia, conditio continentia, veluti, *Contraho tecum, vas mecum in perpetua castitate, abbas petas, Religionem postea tecum inveni* contractum matrimonium ex mutuo consensu ejusmodi conditiones rectè adici, & gari, salva substantia matrimonii, quæ rectè posita per actum supervenientem contrarium non vitiat, *arg. l. Emptio contrah. empr.* ubi licet sine pretio non hatur emptio-venditio, tamen si pretio venio posita fuerit substantia, & pretio solvatur, ut quia remissum, non tamen fert vitium substantia contractus, quæ habuit perfectum suum esse. Tercio quaeritur, An ante contractum talis conditio adferat, & impedimentum matrimonii ponat? Et posset videri non; onere Primò, ex eo, quòd copula non sit matrimonii essentia, cum matrimonium consistat, & ex solo consensu procedat, *l. 30. D. de R. I.* Secundò, quòd putatum matrimonium contractum per ingressum conjugum jus petendi amittant, ut dicitur *l. 1. de conj. III.* Altero lapso in actum liberatur alter à reddendo d. bene, ut non parari possit obligatio ad copulam, ut sit dici esse de substantia, atque ita vitiat etiam ante matrimonium non adjectam substantia matrimonii. IV. Quædam sunt conditiones, quæ vitiant substantiam, non ponatur illa, & quæ vitatur, eò quòd non adferatur substantia.

matrimonii. Nam si efferet, id foret vel quia ad-  
verfaretur bono ipfius Sacramenti, id eſt indi-  
viſibilitati, cui, ut patet, nihil involvit contra-  
rium; vel bono fidei, ad quod ſpectat obliga-  
tio non adulterandi, cui nihil contrarium indu-  
cit, ſed magis auget; vel bono prolis, quod  
non continet obligationem ad habendam pro-  
lem, ſed ad non impediendum, ſi forte eam  
habere lubeat. Ut obligatio ad prolem non fit,  
ut eveniat abſolute; ſic enim inter ſteriles non  
ſtaret matrimonium, ſed videtur obligatio eſſe  
conditionata, & negativè accipienda, ſcilicet  
non impediatur proles, per media nimirum  
turpia, ſi forte animus fuerit coire. V. Quòd  
inter D. Virginem & D. Joſephum fuerit verum  
matrimonium, cum tamen uterque haberet  
propoſitum ſervandi caſtitem *can. Coniux.*  
*xxvii. q. 2. Vid. Rebel. p. 2. lib. 2. q. 13. ſect. 4.*

4 Illis tamen non obſtantibus, probabilis  
eſt, deſiderari omnino ad valorem matrimo-  
nii conſenſum in copulam; non quidem ex-  
plicitum, ſed implicitum ac virtualem: quia  
contractus matrimonii implicitè ordinatur  
ad copulam, ut in illud explicitè conſenti-  
ens, etiam in hanc conſequenter conſentire  
ſit intelligendus. Facit, quòd matrimonium  
eſſentialiter conſiſtat in mutua corporum tra-  
ditione, per quam uterque conſtituitur do-  
minus corporis alterius; quòd dominium in-  
trinſecè conſequitur jus & poteſtas utendi il-  
lo corpore ad finem intentum. Ut conditio  
iſtiusmodi, licet ſit honeſta, repugnet tamen  
intrinſecè fini matrimonii, atque ita illud de-  
ſtruat: argumento emptionis - venditionis,  
quæ nulla ponitur, ſubjecta conditione, per  
quam neceſſitas ad rei traditionem aut pretii  
auferitur; ex eo, quòd cum non adſtringantur  
neceſſitate contrahentes, nihil cenſetur ac-  
tum. *l. In vendendis 13. C. de contrah. empr.* Hanc  
poſterioriorem ſententiam tenet Covarr. *hic p. 5.*  
*s. 3. in pr. nu. 1. & nu. 5. & 6. citans D. Th. in 4.*  
*diſt. 28. q. 1. art. 4. ad 3. & alios, Adde Sanchez*  
*2. Diſp. 28.*

Patet ex dictis ſolutio ad argumenta op-  
poſita. Et quidem ad primum; nam copula  
eſt non ſit de eſſentia matrimonii, obligatio  
tamen ad eam & poteſtas videtur ad ejuſ eſ-  
ſentiam ſpectare, atque intrinſecè in ea con-  
cludi, qua ſublata videretur eſſentia ejuſ eſſe

ſalva, exemplo emptionis - venditionis, ſecun-  
dum modum jam traditum. Ut procedat  
etiam in hac conditione, licet honeſta. *d. c.*  
*ſin. h. t.* quòd non tam ſe fundat in turpitudine  
quam in ſubſtantie deſtructione per condi-  
tionem appoſitam, ſive honeſtam ſive turpem.

Ad 2. & 3. dicendum, aliud eſſe, necdum  
inito matrimonio id deduci in pactum, quia  
impeditur intrinſecè ſuis; aliud verò poſt  
initum pacto, verbis, vel re judicata ius iſtud  
invicem remittere, cum quæ ex poſt facto  
veniunt, ſubjectum obligationis non inver-  
tant, *arg. l. Pretii 9. D. de reſcind. vend. & l.*  
*Manifeſti 17. C. De ſolut.*

Ad quartum R. ſp. ſatis contineri ſub pro-  
hibitione *d. c. ſin.* cum faciat contra bonum  
prolis: quòd omnino removetur per copulam,  
præcipuum matrimoni ſuam. Ut non ſint at-  
tendendi alii uſus matrimonii, qui ſunt ſalvi,  
quia ſunt minus principales. Et quamvis non  
ſit abſoluta obligatio ad prolem, non tamen re-  
movendum eſt medium, per quòd proles ha-  
beri poteſt.

An quantum dicendum, & D. Virginem  
& D. Joſephum habuille propoſitum con-  
tinendi ex parte tantum contractus, at-  
amen habuille conſenſum ad copulam, qui  
implicitè conſequitur contractum: ex parte  
verò ipſorum contractum, propter pro-  
poſitum continendi, nec abſolute nec con-  
ditionaliter, ſi D. Joſephus peteret, conſen-  
ſiſſe D. Virginem in copulam; quia ſuperva-  
caneus fuisset actus iſte conditionalis, cum  
certa eſſet ex divina revelatione, Joſephum  
non petiturum. Itaque propoſitum hoc  
non explicitum non impedit matrimonium,  
ſecundum *can. Beata Maria xxvii.*  
*q. 2.*

Ex dictis patet, ſolam conditionem poſſi-  
bilem, contingentem, & de futuro concep-  
tam, ſuſpendere contractum matrimonia-  
lem, nam illi tantum adest conditionis natu-  
ra. Quòd non tantum obtinuit ante Trid.  
quo matrimonia clandestinè inibantur ex pa-  
cto mutuo, ut citra ſcandalum potuerit ap-  
poni iſta conditio, & ſuſpendi matrimoni  
effectus, ad inſtar aliorum contractuum, ve-  
rum & poſt illud, quando coram Parocho &  
teſtibus contrahitur, cum per Trid. nihil ſit

Ecc 2 muta.

mutatum quoad hanc rem, quò minus decenter adjiciatur, quod possit facere contractum publicè inritum impediri. Ubi advertendum, non tam adjici conditionem matrimonio, ut est Sacramentum, quod non potest esse in pendentem, quam ut est contractus civilis; eatenus enim, ut reliqui contractus, conditionem admittit.

6 Effectus huius conditionis est, non continuo ponere matrimonium, sed illud suspendere in sui eventum: quem expectare partes tenentur, quia eise oblitrauerunt; quatenus in futurum concepta.

7 Ubi quaesitum, An conditio de futuro omnimodo extituta differat matrimonij contractum? R. Non videtur, quod talis conditio etiam in futurum concepta potius pro pura habeatur, & continuo ponat obligationem, licet differat actionem, cum quod omnino extitutum est, videatur nunc extare, *l. Quod si ea 18. De condit. indeb. c. l. Hares meus 79. in pr. D. De condit. c. demonstr. Et ita habet communis sententia, quamvis aliud velit Glos, in c. Per suas h. 2. Cujus opinio sustineri potest in casu, quo verba indicant mentem fuisse contrahentium differre contractum in tempus appositum, v. g. si & quando Sol eras ortus fuerit, Covarr. hic. p. 2. c. 3. nu. 14.*

8 Conditio in praesens aut praeteritum actum neutiquam differt, sed eum vel continuo ponit si vera; vel si falsa, omnino remouet, *l. Cum ad praesens 33. D. reb. cred. V. G. Si contrahatur matrimonium, Si patri placuerit, expectandus est ejus consensus, qui si taceat, habetur conditio purificata, quia id intenditur ea conditione, ne pater contradicat; non contradicit autem qui tacet. Et licet expressè non consentiat, non tamen dissentit, quod satis est juxta regulam in c. Qui tacet De R. I. in 6. Quod si conditio habuerit, Si pater dixerit sibi placere, tunc non satisfiet conditioni tacendo, cum conditio ista tendat eo ut pater beneplacitum indicet; non indicat autem taceas, juxta c. l. qui tacet De R. I. in 6, Sanchez. 1. Disp. 7.*

9 Quid si pater fuerit mortuus? R. Si sciverint contrahentes mortuum esse, tamquam impossibilem haberi pro non adjecta, secundum d. c. fin. Si verò ignoraverint, nihil impe-

dire, quo minus matrimonium contrahatur, si quidem conditio eventus, citius ne sit apposita, ne in patris inritum, quod poneret displicentia & contradicere heretur matrimonium. Non potest autem ter contradicere, nec potest dici eventus qui mortuus est. Vid. Sanchez. 2. d. Disp. 7. c. segg.

Quid si primò dissenserit pater, & postea consentiat? R. Videtur aliquando officere priorem dissensum, quo minus cedens consensus faciat impletam conditionem, eamque suum sortiri effectum, *l. Licet De procurat. in 6. ubi pater, qui primò tenuit acceptat matrimonium, postea nihilominus acceptare potest, tamen, conditionem potius delectat impletam esse, propter priorem dissentium, qui dat alteri resiliendi licentiam, ac vitio, propter extinctam semel obligationem, cujus spes pependebat à voluntate, quod quidem prima, cum sermo simpliciter sit de aliquo actu futuro, de primo non cogendus, *l. Boves 89. §. 1. D. De P. S. Cui primò dissenserit, nihil faciet, quod postea consentierit, quia conditio defecit, quia tincta non reviviscit in detrimentum, *l. Cum ex causa C. De remiss. pign. fin. dem l. fin. C. De condit. insertis, ubi negans adimplere, postea patens non cogitur, ex eo, quod semel repudiatum non retrogritur. Quod tamen rectè limitandum est iterum consentiant signo aliquo, ut eos posse certum est. Non obstat *l. Licet, quia loquitur de actu conditionis, Sanchez d. Disp. 7. nu. 8. c. 9.****

Quaeritur autem, An conditio in continuo ponat matrimonium, ut non sit opus novo consensu? R. Hoc verius dicendum notissimam juris Reg. quae Conditionalis dispositionem puniat in eventum conditionis, *l. Hac conditio in contrah. empr. §. omnis c. §. ex conditio sit. De verb. oblig. Quo facit textus in fine De sponsal. in 6. ubi quaeritur, an contractus sub conditione inritus sit, si conditionem publicae honestatis, & resolvitur, si oritur ante eventum conditionis. Unde colligitur solo conditionis eventu ponitur*

salia : ut idem sit iudicandum de matrimonio, eum tantum operetur consensus purus de presenti ad matrimonium, quantum purus de futuro ad sponsalia. Ut tantum etiam possit conditionalis de presenti ad matrimonium ubi evenit, quantum potest de futuro ad sponsalia, cum utrobique dispositio conditionalis purificetur, adveniente conditione, & ab eo tempore censetur perfecta, ac si ab initio pure fuisset contracta, l. Potior 11, in pr. Qui potiores in pig. hab. Estque sententia hæc communiter recepta à Juris Pontificii Interpretibus, Innoc. in c. 1. nu. 4. & c. Super eo 5. h. t. Navar. in Summa c. 22. nu. 63. & Conf. 1. h. t. & alius, quos refert & sequitur Sanchez 5. disp. 8. nu. 5. Dissentit tamen Covarr. hic p. 2. c. 3. in princ. nu. 5. qui non alias matrimonium vult poni, quam si post impletam conditionem subsequatur novus consensus, mixtus verbis d. c. Super eo, quæ tamen non obstant receptissimæ sententiæ. Nam quod ibi dicitur, non esse quempiam compellendum ratione subiectæ conditionis ad matrimonium consummandum, rectè accipitur in casu, quo necdum evenit conditio, ut patet ex veris. nisi voluntas, & verbis finalibus, qui in alieno arbitrio non habito sed habendo consistit. Nihil facit, quod, ut ait Covarr. d. loco, conditionalis consensus non sufficiat ad matrimonium, quod desiderat consensum de presenti purum; quia conditionis eventu purificatur consensus. Non obstat etiam, quod matrimonium sit Sacramentum, quod non potest esse pendens; nam hoc non procedit, quando Sacramentum dependet ab alia materia aut contractu, cuius naturam non immutat, ut, si sit ex se in pendenti, non mutetur propter Sacramentum, quo ex eo consequitur. Vid. Pont. De matrim. lib. 3. c. 14. nu. 2. & seqq.

12. Quæstio item est, An idem dicendum de conditione, si Pontifex non dispensaverit? R. Ex præmissa communi opinione etiam hæc in parte adfirmandum esse, continud scilicet dispensatione obtentâ poni matrimonium, non requisito novo consensu; cum et si pro tempore contractus conditionalis matrimonium inter contrahentes esse non potuerit, propter impedimentum Canonicum, conditio tamen referatur in tempus licitum, quo remotum

erit impedimentum: ut eo remoto consensus sit purus, & matrimonium ponat, arg. l. In tempus 61. D. De hered. instit. ubi rectè instituitur hæres pro tempore incapax, in tempus, quo capax erit. Et ita communiter tenent Canonistæ, & consuetudine receptum esse testatur Boët. Decis. 264. nu. 27. Nec est, quod hic obijciatur, hanc conditionem pendere à voluntate Pontificis, qualis jure habetur impossibilis, arg. l. Cum servus 39. in fine. D. de legat. 1. ut possit videri contractus hic cadere in materiam capacem: nam illud verum est in casu, quo non solet Princeps consentire, ut ibidem additur. Ut aliter se res habeat in casu, quo consentire solet, uti hæc in materia. Vid. Sanchez d. Disp. 8. qu. 2.

Quæ dicta de effectu appositæ conditionis, eatenus vera sunt, quatenus non intervenit copula ante eventum, vel defectum; per eam enim videntur partes, remissa conditione, pure in matrimonium consensisse, ut defectus ejus subsequens nihil operetur. Et ita in terminis loquitur c. 3. h. t. Quod procedit non tantum ante Trid. sed & post illud, si matrimonium antè fuit initum coram Parocho & testibus, licet sub conditione de futuro, quia nihil deficit ex solemnibus, & per commixtionem conjugalem recessum est à conditione, & positus consensus præsens, purus. Sanchez d. Disp. 8. qu. 4. nu. 25. Idem non operabitur copula habita post defectam conditionem, cum ponat actum merè fornicarium. Quod & dicendum, si copula subsequatur conditionem repugnantem substantiæ matrimonii, cum ejusmodi conditio impediat contrahi matrimonium, ut ne quidem dici possit ponere spem matrimonii, quæ copulatur, & per eam contractus purus ponatur.

Sunt & dicta vera, nisi ante expletam conditionem dissenserit alter, quia ante non potest poni matrimonium, ut revocato jam consensu subsequens implementum nihil operetur. Quamvis non sine peccato alteri consensum mutet, cum teneatur expectare conditionis eventum, ad quem se obligavit, d. l. Potior D. Qui pot. in pignore hab. Neque enim à contractu inito, altera parte invita, receditur sine noxa, nisi causa excusans subsit, Covarr.

Ecc 3

var.

varr. d. c. 3. in pr. nu. 6. Dissentit tacite, qui pendente conditione cum alio matrimonium in it. e. un. in fine De sponsal. in 6. Quod licet illicite fiat propter violatam fidem, tenet tamen, ut dictum Tit. 1.

14 Quid si quis cum duabus matrimonium inient sub conditione honesta? R. Illud videri futurum potius, cujus conditio prius impl. ta. Nam cum eventus conditionis ponat perfectum contractum, secundum dicta, & ante illud nihil censetur actum, illud matrimonium censetur perfectum, cujus conditio prius evenerit, praevalbitque ei, quod prius taliter contractum, cujus spes deficit, quia uni conjunctus non potest alteri conjungi. Et licet qui uni dedit fidem sub conditione, illicite det alteri, tamen quia conditio non ponit contractum, sed tantum spem, fit, ut praevalcat illud, cujus conditio primo evenit, per quam alteri quaeritur jus in rem potius altero, cui tantum est jus ad rem, vel tantum spes, arg. l. Quoties C. De rei vindic.

15 Quod si utraque conditio simul evenerit, veluti quis cum duabus contraxit, si dotem obtulerint 1000, utraque illam offert simul? R. Videri probabilius, cum neutra consistere matrimonium, propter incertitudinem, quae vitiat matrimonium. Nam cum consensus trahatur ad tempus impletæ conditionis, & utraque simul impleatur, perinde est, ac si eodem tempore cum duabus quis contraheret. Nec recte objeceris, praevalere debere contractum initum cum priori, ut priorem tempore. c. Qui prior D. de R. l. in 6. Nam hoc procederet, si absolute prior contractus initus fuisset; nunc autem, cum tantum sub conditione sit initus, est imperfectus, & idem operari nequit, cum censetur revocatus, non tantum si conditio posterioris evenerit, sed & si simul conditio utriusque eveniat, propter incertitudinem. Non recte etiam objeceris, per posteriorem contractum esse priori derogatum, l. fin. D. De divor. atque ita posteriorem praevalere; nam & hoc procedit, quando promissio est absoluta, non etiam quando conditionata, & sic imperfecta. Sanchez d. Disp. 8. qu. 3. nu. 15. Quod & dicendum de sponsalibus de futuro: nam licet his prioribus per posteriora, quia priora fuerint perfecta,

non derogetur, prioribus tamen conditionibus poterit derogari per posteriora, ut obligent in ratione sponsalium, quia posteriora est mutata voluntas directi solum. In ratione tamen promissionis dicitur isti contractui non esse derogatum, et iniquè & contra justitiam sit mutata voluntas. Sanchez ibid. nu. 18.

Adiicitur & recte modus: qui in eo à conditione, quod actum non suspensum sed continud ponat, cum limitatur futurum, continere aliquod gravamen, cuius tamen defectum matrimonium contractum non potest irritari, v. g. Contrahens ut semper annulum gestes. Sanchez ibid. nu. 4.

Ubi quaesiturum, An & hic impossibilitatis reijciendus? R. Si sit contractus stantiam, impedire contractum. Sed quod non suspendat actum, nec praeterrogationem, sed eam subsequatur, quia ideo minus causat vitium ipsius contractus cuius valori repugnat, & repugnantia multiplicat. Alias in foro extremo habetur pro non adjecto, atque ita facere, valeat, non admittit pœnitentiã, cum matrimonio contracto resiliere non licet. In dubio; nam si mens sit contrahendi, si adus impleatur, vitabit contractum. hic p. 2. c. 3. §. 1. num. 8. & 17. Sanchez ibid. nu. 5.

Interdum & adiicitur causa, quae in praeteritum vel praesens collata, ut fallitas non vitiat matrimonium, et turpis aut impossibilis, ex eadem ratione obtinet in tali conditione. Dixi, si praesens vel praesens collata; quia in futurum collata peret conditionem, & de illa judicandum esset, quod de conditione.

Demonstratio addita licet falsa non vitabit quoque matrimonium, quare non est, modo de persona pateat, quia demonstratio non vitiat legatum, l. fin. de legatis §. Hinc proxima 30. Cum quaedam demonstratio addatur, frustra l. fin. de uxori D. de dori praeleg. Ut idem matrimonium obtinere sit dicendum, quod si nullus. Dixi, quantum in se est; nam si curret error personae, aut conditionis

lis, impediatur effectus contractus, quia deest animus. Nominis quoque error non vitiat, si de persona constet *arg. lib. 4. De legat. 1.*

20 Quid si quis aliter non fuerit contracturus nisi posita veritate causæ aut demonstrationis? R. Si absolute consenserit, esse nihilominus validum contractum, nisi error personæ aut conditionis concurrat: si verò non consenserit absolute, sed tantum supposita veritate causæ aut demonstrationis, non esse matrimonium in conscientia, nec etiam fore in Ecclesia, si probari possit. Ratio est in defectu consensus.

21 Quid si causa vel demonstratio adverteret substantiæ matrimonii? R. Navarrum, in *Summa c. 22. nu. 62.* velle matrimonium ideo esse nullum, quod apponens huiusmodi causam vel demonstrationem non videatur absolute consentire in matrimonium. Verius tamen non impedit matrimonium adjectione ejusmodi causæ, si vera sit, siue falsa, v. g. *Accipio te, quia sterilis es, quia venena procrea si sterilitatis.* Ratio est, quod quæ matrimonium vitiant aut variant, debeant referri ad substantiam contractus, quo non refertur causa aut demonstratio, cum tantum spectent ad rerum opiniones, quas contrahentes conceperunt, vel ad causas, quæ movent ad contrahendum, nec designent consensum in illas fieri. Deinde ut vitiant, se habent ut objectum, aut partem objecti; non habent autem se taliter, sed antecedenter, & ut motivum aliquod, ut non irritent. Et hoc, nisi contineant errorem personæ, aut conditionis, ut, *Contraho tecum, quia es libera, quia es primogenita;* nam error circa hæc vitiat, *inf. Tit. 9.* Vid. Sanchez *d. Disp. 19. nu. 2.*

Dicta de conditionis, modi, causæ, demonstrationis adjectione etiam obtinent in sponsalibus de futuro, ex rationibus antè allatis.

22 Verum quaeritur, An sponsalia sub impossibili conditione inita teneant? R. Probabile esse non obligare per absolutam obligationem, scilicet ratione, quod contractus pendens à voluntate contrahentium, cujusmodi hic, non extendatur ultra eorum intentionem: qui cum noluerit contrahere, nisi sub tali conditione, non potest ex isto contractu

resultare obligatio absoluta. Deinde qui aliter non vult se obligare, quam posito eventu impossibili, cogito ut tali, simpliciter se non obligat, *l. Non solum D. de oblig. & act. & §. Si impossibilis instat. De inutil. stipulat.* Nihil facit dispositum in *c. fin. h. t.* quia loquitur de matrimonio, quod ponit contractum præsentem, in quo adjectus eventus impossibilis habetur pro non adjecto, idque in favorem matrimonii. Qui favor cum sit in re odiosa, utpote in præjudicium apponentis, non est ampliandus ad sponsalia, de quibus lex non loquitur. Disparitatis ratio esse potest, quod cum iudex dubitet, an contrahentes intendant absolute contrahere, an vero suspendere consensum in conditionis eventum, periculum sit ex una parte, ne injuria saltem materialis fiat apponenti istam conditionem, si contra eum judicetur, ex altera verò parte, ne fiat injuria Sacramento matrimonii, si judicetur non stare, quod fortè legitimum erat. Atqui cum ex istis duobus præponderet Sacramenti dignitas, in favorem ejus declaravit Pont. matrimonium subsistere, conditione ejusmodi habitâ pro non adjecta. In sponsalibus autem ejusmodi ratio cum non militet, si quidem non ponant Sacramentum, eorum non tanta habenda ratio, cum probabili partis periculo, ante conditionem impletam. Accedit, quod in dubio sit melior conditio possidentis; ut, cum de sponsaliorum validitate dubitetur, nemo sit spoliandus suâ libertate. Plerique tamen idem ponunt in sponsalibus, quod in matrimonio, cujus fit initium, dispositum, ut quod in hoc obrinet, debet in illis obtinere, *lib. Oratio D. De sponsal. Vide Sanchez Disp. 17. Rebell. p. 2. lib. 2. qu. 10. sect. 5.*

## TITULUS VI.

Qui Clerici vel voventes contrahere possint.

## SUMMARIUM.

1. Circa impedimenta matrimonii contrahendâ an quid laica possit potestas.
2. Impedimenta dirimentia an solus Pont. inducat?

3. Impo-